

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Resolutiones Pastorales De Præceptis, Vitiis Capitalibus, Et De Sacramentis

Marchantius, Jacobus

Coloniæ Agrippinæ, 1655

Tract. VIII. Resolutiones Quæstionum & casuum Pastoralium, circa
Matrimonii Sacramentum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41699

ligatione restituendi fructus. V. eundem c. 14 & Binsfeld. p. 4. c. 12. Less. l. 2. c. 34. dub. 32.

TRACTATUS VIII.
RESOLUTIONES QUÆSTIO-
num & Casuum Pastoralium.
CIRCA MATRIMONII
Sacramentum.

CAPVT I.
De Denunciationibus.

I. QVÆRO. Quot Denunciationes, & quando sint faciendæ? Resp. Trident. tres Denunciationes à proprio contrahentium Parocho, tribus continuis diebus festiuis, in Ecclesia inter Missarum solemnias publicè faciendas. Hic autem aliqua notanda.

Primo, peccari mortaliter si illæ omittantur, quia præceptum est de re gravi: Putat tamen *Rebellus* cum quibusdam, non esse mortale unam omittere, quando moraliter certum est nullum esse impedimentum. Quod esse probabile existimant alii

2. Quan-

TRACTATUS VIII. 695

2 Quando esset aperta & gravis necessitas contrahendi sine proclamationibus, nec posset Episcopus adiri; Posset tunc illis non præmissis Parochus matrimonio assistere: quia cum illæ non sit de essentia matrimonii sed tantum ex præcepto Ecclesiæ in tali causa necessitatis, quando scilicet imminet grave damnum, præceptum istud non obligat. *Ex. gr.* si quis in periculo mortis cum concubina vult contrahere, ut legitimet prolem.

Casus huc spectans paucis abhinc diebus occurrit. Quidam miles juvenculam quandam post fornicationes in uxorem cupit ducere, imò & de facto cum ea sponsalia jurat: deinde accedit Parochum puellæ, coram illo matrimonium cupiens contrahere, sed sine denunciationibus, sibi enim ad castra redeundum citò esse asserit; vultque deserere puellam sibi jam affidatam, potius quàm expectare tempus denunciationum. Quærebatur, an Parochus posset assistere talium matrimonio, ut consulat huic puellæ

Q 9 6

quæ

quæ relinquenda est ab illo, vel in fornicationis statu cum illo permanfura? Respondi, cum Episcopus facile adiri non posset ad dispensandum, & moraliter esset certus Parochus nullum subesse impedimentum (de qua etiam consulebam juramentum, peti à contrahentibus) potuisse in foro conscientiae assistere, & hanc esse sufficientem causam bonum animæ utriusque. Non tamen excuso contrahentes, si fictio intercedat festinationis, ad evitandas denunciaciones. Posset tamen & in illis etiam excusatio esse à mortali ex aliqua ignorantia, quia fortè non putent has denunciaciones esse præcepti rigorosi, sed cuiusdam solùm solemnitatis, quam omittendi existimant se habere ob pudorem justam aliquam causam, ideoque non esse hic fraudem in re gravi.

3. Adverte quosdam existimare quando timetur probabiliter matrimonium malitiosè impediendum; si præmittantur proclamaciones, solâ tunc auctoritate Parochi posse ante eas
 contra

contrahi; si modò proclamationes fiât
 antequam matrimonium consumme-
 tur. Et hoc habet fundamentum in
 Trid. sess. 24. c. 1. ubi dicit: *Quod si ali-*
quando probabilis fuerit suspicio, matri-
monium malitiosè impediri posse, si tot
præcesserint denunciations; tunc vel una
tantum denunciatio fiat, vel saltem Pa-
rocho, & duobus vel tribus testibus præ-
sentibus matrimonium celebretur. Dein-
de ante illius consummationem denuncia-
tiones in Ecclesia fiant; ut si aliqua sub-
sunt impedimenta facilius detegantur.

4. Non censetur mortale si contin-
 gat sine fraude interpellari denuncia-
 tiones, ita ut non fiant continuis festi-
 vis diebus, modo non diu intermittan-
 tur. Imò nec veniale erit, si ex inad-
 vertentia intermittatur aliquis festivus
 dies, aut ex aliqua causa. Adde si tres
 dies festivi statim sese mutuò subse-
 quantur magis haberi finē intentū per
 Tridentinū, si non cōtinuis illis festis
 denunciations omnes fiant, sed ex-
 pectetur, donec intercedant alii feria-
 les, ut possint impedimenta detegi.

Qq 7

Hoc

Hoc tamen etiam non est præcepti.

5. Debent fieri in Ecclesia, in Missa, juxta Trid. Quorundam tamen locorum etiam consuetudo obrinuit, ut in Concione extra Missam, si ad eam confluit ordinariè populus, possint fieri. Imò & in his partibus non fit scrupulus, si aliqua ex denunciationibus in Vesperis fiat, ad quas major pars populi concurret, maximè si omissa fuerit in Missa inadvertenter, vel etiam quia nondum fuerat insinuata voluntas contrahentium, vel alia ex causa. Atque in his omnibus habetur finis intentus per Trident. quod scilicet majori parti Parochiæ innotescat Matrimonium.

An verò eodem die quo tertia denuntiatio fit, jungi possint matrimonio, vide consuetudinem. Alicubi id prohibetur, alibi proclamatis bannis in Missa, non fit scrupulus, si in vespere conjungantur. In Dicecesi nostrâ aliquando puto fieri, nec prohibitionem reperio in Parochiali aut Synodo. Prohibetur verò eodem die conjungi,

ungi, si unica solum fiat proclamatio remissis aliis per Rubrum sigillū. Voluit tamen *Anton. Albergat. Nuncius Apost.* in decretis Visitationis id etiam non fieri in tertia die proclamationis sine licentia Episcopi; sed non puto usu receptum, nec solere peti licentiam etiam in ipsa urbe Leod.

1. QUÆRO. *Quid intelligatur nomine diei festi?* Resp. intelligi festos ex præcepto & consuetudine, vel etiam ex devotione, etiamsi non fervetur festus dies, nisi usque ad meridiem, inquit *Possév.* Rationem dat, quia ubi Concil. non distinguit, nec nos distinguere debemus, & in omnibus salvatur mens Concilii, quæ est ut denunciations fiant tempore quo audiantur à populo, his autem diebus populus confluit ad Ecclesiam. Addit doctissimos Romæ consultos sic respondisse.

2. QUÆRO. *An matrimonium post denunciations statim sit celebrandum, aut si diu differatur; iterum sint denunciations faciendæ?* Resp. esse quamquam declarationem Congregationis Cardinalium, quâ approbavit decretum

Concil. Ravenn. 2. quod hi qui peractis denunciationibus, intra quatuor menses non contraxerint, non possint contrahere, nisi iterum peractis denunciationibus, arbitrio tamen Episcopi. In Diocesi nostra cum sponsalia contrahunt in facie Ecclesie, jurant se ante quadragesimam diem matrimonium celebraturos.

4. *QUÆRO.* A quo debeant fieri denunciationes? *Resp.* à proprio contrahentium Parocho. Ita enim exprimit *Trid.* Quando verò contrahentes sunt ex diversis Parochiis, proclamationes debent fieri in utraque. Sed quæres quis sit proprius contrahentium Parochus? *Respondet* Congregatio Concilii, illum esse hic proprium Parochum, in cujus Parochia contrahentes habitant, quo tempore matrimonium contrahunt. Unde quod *Sanchez* dicit debere fieri in Parochia, in qua diutissimè habitaverunt, non est necessarium. Imò nec aliquando convenit, cum enim aliqui jam diu antiquas Parochias deseruerunt, non censentur amplius

amplius qui ibi sunt Pastores, horum
 Parochi, nec quantum ad Sacramen-
 tum Pœnitentiæ, aut Eucharistiæ, nec
 quantum ad Matrimonium, aut alia Sa-
 cramenta, igitur nec etiam quoad de-
 nunciaciones. Ergo generaliter, Paro-
 chus qui censetur proprius Sacerdos
 quoad effectum Confessionis annuæ
 & Communionis Paschalis, censetur
 etiam proprius pro administratione
 matrimonii, & consequenter pro de-
 nunciacionibus faciendis. Prudens ta-
 men Parochus si dubitet de aliquo
 impedimento, exiget testimonium à
 Pastore illius loci à quo hic conjun-
 gendus recessit. Hinc patet quid dicē-
 dum de famulis & ancillis, quæ modò
 in uno loco habitāt per unum annum
 aut alterum, modò in altero loco per
 simile spatium, & sic frequenter mu-
 tant; quæritur pro illis, in quo loco
 denunciaciones faciendæ sint? *Re-*
spondent aliqui, in loco originis; sed
 id non est necessarium. Possunt enim
 fieri in loco, in quo contrahunt, si ibi
 fixerint domicilium, & maximè, si
 per

per majorem partem anni commorati fuerint, & animo illic commorandi venerint. Sicut enim quantum ad Confessionem & Communionem Paschalem sunt illius Parochiæ, in qua jam degunt: ita & quantum ad matrimonium, ac ejus denunciations. Non nego tamen si non sint satis noti, oportere diligentiam adhibere, ut testimonia afferant de loco, in quo diutius morati sunt, vel in quo magis noti esse possunt. Unde in Namurcensi Synodo, tit. 6. cap. 17. rectè sic ordinatur: *Parochi extraneos in Parochiis suis commorantes, non nisi visis Ordinatorum aut Parochorum suorum litteris, quod soluti sint, fidem facientibus matrimonio jungant. Quod si eas ob nimiam distantiam habere non possint, juramentum ab eis exigant, quod nullum norint impedimentum.*

5. *QUAERO. An Episcopus possit dispensare in omnibus denunciationibus pro arbitrio? Resp. cum Trident. relinquat hoc non liberæ voluntati, sed prudentiæ Episcopi, censent Theologi requiri*

TRACTATUS VIII. 703

requiri justam causam; Justæ autem
causæ multæ sunt, & aliquæ specifi-
cantur apud *Sanchez & Fillius*. Miror
verò cum tam multæ sint, cur unica
tantum exprimatur, in omnibus re-
missionibus bannorum, quæ fiunt per
Rubrum, ut vocant, sigillum, in hac
Diœcesi. Semper enim exprimitur pro
causa, quæ dicitur suspicio probabilis,
malitiosè matrimonium illud, pro
quo petitur proclamationum remis-
sio impeditum iri; cum hoc nec ita se
habeat plerumque nec id narrent par-
tes, aut impetrantes; imò nec de ea
recogitent. Et quidem non est meum
de illis quæ Superiores concernunt,
inquirere. Non erit tamen abs re, si
fortè noverint Pastoribus aliquibus
per id non satisfieri. Unde quidam
hac in re scrupulosior, quærebat à me
an tutò posset tali dispensatione, vel
impetratione uti, cū cōtineret falsam
narrationem & causam Resp. verò ei
non debere inquietum esse ea de re,
cū sit stylus ordinarius; & licet aliæ
adsint, vel narratæ sint causæ non pro-
pterea

pterea stylum ordinarium mutari per Notarium. Adverte quando duo diversæ Diœcesis contrahunt, sufficere relationem bannorum ab illo Episcopo, in cujus contrahitur Diœcesi.

6. *QUAERO. An teneatur quis aperire impedimentum factis denunciationibus quamvis sit occultum?* Resp. affirmative. Et ratio est, quia major est ratio habendæ salutis proximi quàm famæ: Et quia quilibet tenetur Superiore præcipiente detegere peccatum inferens damnum tertio. Et quamvis non possit probari, nihil refert, quia non tendit hæc denunciatio ad punitionem criminis admitti, sed ad impediendū, ne admittatur. Sed quid si quis accepit sub secreto, & juraverit secretum tenere? Resp. non teneri tunc juramento, quia lex de vitando animæ periculo, vincit legem de juramento, & de servando naturali secreto, Si tamen ex sacramentali, confessione sciret. non potest aperire. Item multi putant non teneri denunciare, si sine gravissimo suo incommodo
noq

non possit, aut sine magno etiam scandalo: quia tunc nec correptio fraterna obligaret, nec præceptum Superioris. Quod si impedimentum conjunctum esset cum infamia, & illud tantum quis audisset à personis fide indignis, aut incertis, non tenetur aperire, quia tum foret inefficax; consultum tamen esset monere contrahentes, si commodè fieri potest, & speratur fructus.

7. *QUAERO. An ante denunciations debeant præcedere sponsalia?* Resp. multis in locis non fieri denunciations, nisi priùs sponsalia coram Parocho in facie Ecclesie contraxerint. Id verò non esse necesse patet ex praxi aliorum etiam multorum locorù, ubi sufficit consensus utriusque partis Parocho intimatus, sine sponsalibus saltem publicis; & hoc in usu est in his partibus Permittitur verò libertati contrahentiù; si sponsalia priùs cõtrahere voluerint. Si in aliquibus Diocesisibus statutum sit de præmittendis sponsalibus ante denunciations, observetur.

8. *QUAER-*

8. *QUAERO. An post sponsalia contracta, si alteruter fornicetur cum alio, sub circumstantia necessario in confessione explicanda? Resp. Sanchez cum quibusdā aliis ex parte sponsi non esse confitendam; quia licet videatur circumstantia specialis, ea tamen injuria quæ fit sponsæ, reputatur arbitrio prudentum levis, ideoque non excedit culpam venialem. De hoc tamen ego dubitarem. Quando se tenet ex parte foeminae, ut quando quis fornicatur cum sponsa alterius de futuro, est confitenda, quia est duplex malitia, una fornicationis, altera fidei datæ in sponsalibus. Nam licet per sponsalia non acquiratur jus in copulam, acquiritur tamen jus in corpus alterius, quod violatur per fornicationem, ideoque irrogatur maxima sponso injuria.*

Adverte etiam hic, inter sponsos de futuro non esse peccata mortalia nisi tactus ex se impudicos. Unde eis licent oscula, amplexus, attractus faciei & manuum, & similia quæ non involvunt aliquam impudicitiam. Cum e-

nim

nim habeant inchoatum quoddam jus
 ad matrimonium, quatenus sponsalia
 sunt dispositio ad illud, ideo etiam il-
 lis permittuntur illa quæ sunt solum
 dispositio & præparatio ad fovendum
 affectum, licet adjungatur voluptas a-
 liqua remota & præambula volupta-
 ti matrimonii. Quod tamen intelli-
 gendum venit si cautela adhibeatur,
 ne contingat pollutio, nec periculum
 probabile illius, vel periculum con-
 sensus ulterioris in copulam, aut im-
 pudicitiam.

Adverte 2. sponfos non posse se ob-
 lectare imaginatione copulæ futuræ,
 tam tamquam præsentem fingendo
 quia opus & corporis immutatio, quæ
 inde sequitur, est illis illicita in eo sta-
 tu, & ideo etiam illicita voluptas inde
 proximè resultans. Si tamen appre-
 hendant solum ut futuram, possunt de
 ea gaudere. Hoc enim non est aliud
 quam gaudere de spe boni futuri, quæ
 spes est præsens & licita.

De presentia Parochi, & testium.

I. **Q**UÆRO. *An sit de essentia ma-*
trimonii, ut Parochus intersit?

Resp. esse, in locis ubi Concil. est pu-
blicatum & receptum. Dico *publicatū*,
quia hoc requirit ipsum Concilium,
ut decretum hoc in singulis locis pu-
blicetur; & post triginta dies à publi-
catione robur habet. Dico etiam *rece-*
ptum; quia publicatum, sed non rece-
ptum, saltem quando decem anni tran-
sierunt, non obligat, inquit *Filiuc. ex*
Navarro, Ledesma, Sanchio & aliis.

2. **Q**UÆRO. *Quid de matrimoniis qua-*
contrahuntur in Regionibus subjectis ty-
rannidi hæreticorum? Resp. si in Paro-
chia ubi contractus fit, non fuerit
publicatum, impediens hereticis;
valida esse matrimonia, quæ ibi etiam
ab hæreticis contrahuntur sine Paro-
cho & testibus. Resp. 2. declaratum
esse ab Interpretibus, si in Parochia
tali publicatum fuerit legitime hoc
decretum; irrita ibi esse conjugia,
quæ sine Parocho aut testibus contra-
hantur;

TRACTATUS VIII. 709

hūtur, live ab hæreticis, five à Catho-
 licis. Postea verò scripsit ex urbe *Card.*
Bellarminus ad nuncium Apostolicum
 Belgii, in Regionibus subjectis hære-
 ticis, ubi Pastores proprii nulli sunt,
 quantumvis olim ibi publicatum fue-
 rit Concilium, rata esse matrimonia
 etiam sine Parochi præsentia; eò quòd
 satis constet decretum Concilii, quod
 jubet matrimonia fieri coram Paro-
 cho, non se extendere ad ea loca, ubi
 nulli sunt Parochi. Postremò tandem
 pro similibus difficultatibus, iterum à
 sacra Congregatione declaratum est,
 ut in locis quæ subjecta sunt hæreti-
 cis, si Concilium ibi olim publicatum
 fuerit, irrita sunt conjugia, quæ citra
 formam Concilii contrahūtur, quan-
 do ibi aliquis Parochus inveniri po-
 test. si verò nulli ibi Parochi sint (sub
 quibus comprehendere Sacerdotes a-
 lios, qui de licentia Ordinarii matri-
 monio interesse possunt) vel sint qui-
 dem, sed adire nequeant, rata sint et-
 iam sine præsentia Parochi. Ita docuit
 publicè in *Academia Lovaniensi Jac. à*
 R. f. *Castro*

*Castro Theol. Doctor, & modò Episcopus
Ruremundanus.*

3. QUÆRO. AN valeat Matrimonium, si incolæ locorum, ubi Concilium est publicatum transeant ad Parochiam, ubi non est publicatum, & ibi clam contrahant, & statim redeant? Resp. validum esse, quia hoc decretum sic obligat personas, ut tamen necessario respectus debeat haberi ad locum contractus; ideoque cum contractus naturam loci sequatur, sive fraude, sive non ad illum locum accesserint valide contraxerunt: quia quod fuit necessarium in eo loco, adhibuerunt. E contra, si hi qui locum incolunt, ubi non est publicatum Concilium, accedant ad alium locum, ubi publicatum est, & ibi contrahant sine Parocho, invalidum est matrimonium; quia deest solemnitas necessario & essentialiter requisita, ut in eo loco validus sit contractus. Unde licet peregrini divergentes ad alium locum per modum transitus vel hospitii, non autem animo ibi commorandi, non teneantur

ordi.

TRACTATUS VIII. 711

ordinariè ad leges hujus loci, tamen exceptio solet fieri in contractu, in quo adhibenda est solemnitas requisita à lege loci illius ubi fit.

Casus iste hic novissimè contigit. Advenit Nobilis quidam cum puella Nobili in nuptias cum eo consentiente. Et quia puellæ avunculus impedimento erat, ne voto potirentur, è Gallia discedebant. Ibi autem non est publicatum hoc decretum Tridentini, & ideo coram quolibet Sacerdote contrahere ad validitatè sufficit. Sic ipsi ut sine strepitu matrimonium inirent, & tamen in facie Ecclesiæ, adveniebant ad Ecclesiam *Fratrū Minorū* in Eremito nostra adducentes secum Sacerdotem è Gallia, qui eos conjungeret, nec istamen erat Parochus alterutrius partis, nec à Parocho ullo licentiam habens, Quærebat à me per litteras loci *Guardianus*, an non posset hac in re mere permissivè se habere, non interdicendo eis Ecclesiam suam? Respondi Sacerdotem illum, ac contrahentes in errore versari, &

Rf, 2

ri, &

ri, & ideò monendos esse de nullitate contractus hujus matrimonialis quandoquidem in eo loco contrahatur, ubi Decretum *Trident. Concil.* receptum est, quod afficit quascumque personas ibi contrahentes, etiam venientes de loco, ubi Decretum istud non est receptum. Contractus enim sequitur naturam & leges loci in quo fit, unde si aliquid de essentia in illo loco requisitum omittatur, nullus est contractus, in hoc autem loco presentia Parochi proprii partium contrahentium necessaria est, & ideo nullum fuisset matrimonium. Qua re intellectâ, recesserunt ad Parochiam vicinam, quæ erat in Gallia, & ibi conjuncti sunt.

4. *QUAERO. Qualis presentia Parochi & testium requiritur?* Resp. I. non tantum presentia physica, sed & moralis ipsos adesse debere, ita ut appareat ipsos à contrahentibus adhibitos esse, & possint ea quæ geruntur cognoscere: quia si coram dormientibus, vel ebrietate omnino sepultis, vel alias usq

ratio.

affectante de facto non intellexerit, judicat Congregatio valori matrimonio non obstare. Itaque non est necessarium, ut Parochus matrimonio adsit tamquam ex intentione exhibendi suam praesentiam auctoritativam in persona Ecclesiae, sed omnino sufficit quod praesens sit, & possit testari appareatque quod ad illum actum adhibitus sit. Quod etiam juri conforme est, ex lege *Coram Titio, de verborum significatione*, ubi dicitur. *Coram Titio aliquid facere jussus, non videtur praesente eo fecisse, nisi is intelligat scire, non autem is velle debet, nam invito eo recte fit quod justum est.*

6. *QUAERO. Utrum Parochus possit dare licentiam alteri, ad assistendum matrimonio?* Resp. affirmative, ita ut validum sit matrimonium, etiam si contra Episcopi prohibitionem alteri licentiam dedisset, vel ipse interfuisset. Neque necessaria est licentia in scriptis, sed sufficit verbalis, etiam si probari non possit: imò non requiritur ut specifice ad matrimonium solem-

BIZAN.

nizandum detur, sed sufficit generalis ad omnia Sacramenta administranda. sive ad exercenda sua Parochia illa quæ pertinent ad curam animarum in sua absentia, ut solent Pastores committere dum absunt. Non sufficit autem tacita licentia ex rati habitione vel tolerantia, ut declaravit Congregatio Cardinalium. Requiritur enim vel commissio generalis administrandi omnia Sacramenta, vel si hæc non adsit expressa & specialis licentia.

7. *QUAERO. An Sacellani qui hanc delegatam habent auctoritatem; possint alteri Sacerdoti eam committere? Resp.* non posse, nisi sint delegati ad universitatem causarum. Unde adverte, quod defervitor qui ad tempus, vel per Episcopum, vel per Parochum constitutus est ad administrandam curam pastorem, alium sublegare possit ad hunc effectum, eo quod delegatus sit ad omnia negotia Pastoralia: & hæc est potestas talis delegati juxta communem sententiam Jurisperitorum Vicarius

R r 4 autem

autem Pastoris qui simul cum ipso curam administrat, eo quod non censeatur delegatus ad universitatem causarum, alium sibi substituere non potest, multominus quilibet alius Sacerdos, quem fortè Parochus in aliquo negotio sibi adiutorem adhibuerit.

8. *QUAERO. Quid si Parochus vel Sacerdos ab eo delegatus assistat extra Parochiam, an valeat matrimonium?* Resp. affirmative, quia jurisdictio voluntaria qualis est assistentia in matrimonio, potest exerceri extra Parochiam: cum nulla irrogetur injuria alteri Judici, fiatque sine strepitu iudicii. Sic etiam in confessione, potest absolvi subditus extra Parochiam.

9. *QUAERO. An Parochus debeat esse Sacerdos?* Resp. non esse necesse, quamvis is quem delegat Sacerdos esse debeat. Sic enim restringit Trident. dicens, *coram Parocho vel alio Sacerdote.* Nec refert quod illa dictio, *Alius Sacerdos*, videatur implicare similem qualitatem Sacerdotii in Parocho: nec enim universaliter id est verum, ut pa-

ter

et Matth 25. *Cum eo crucifixi sunt alii duo latrones*, ubi particula, *Alii*, non implicat similem qualitatem, cum de Christo sit sermo. Itaque cum Parochus non Sacerdos exercere possit omnia, quæ ad jurisdictionem spectant, nec ordinem requirunt, poterit assistere matrimonio validè, non tamen licitè; quia cum Parochus debeat benedictionem dare, & ex præcepto Ecclesiæ dicere: *Ego vos conjungo*, hoc ut decenter fiat, à Sacerdote debet fieri. Itaque si contingenter Parochum non Sacerdotem assistere, non potest stolâ uti, nec dare benedictionem.

IO. QUÆRO. *Quid si fuerit Parochus excommunicatus, hæreticus, schismaticus, aut suspensus à divinis?* Resp. si habuerit Canonicam institutionem, aut passim existimatam talem, quamdiu ipse gerit se pro Parocho, nec ab Ecclesia per sententiam est privatus officio, aut possessione beneficii, non impedit aliquid ex prædictis validitatem matrimonii. Exhibitio enim præsentia non est propriè actus jurisdictionis.

dictio.

ditionis, ideoq; fieri potest etiam ab invito, etiam ab excōmunicato, ut declaravit Congregatio. Unde potest & alteri licentiam dare, quia nō est propriè actus jurisdictionis, sed tantum concessio alicujus actus, in quo Parochus est legitimus testis. Manet ergo in eo potestas substituendi aliū ad talē actū. *Sed* quid si aliquis sit intrusus in Parochiā, nec legitimus sit Parochus? *R.* si sit intrusus absque titulo proveniente à legitimo Superiore matrimonium coram ipso censetur invalidum; quia gesta per talem, in neutro foro valent. Si verò habuit titulum à Superiore legitimo, sed invalidum ob vitium aliquod occultum, valet matrimonium; quia juxta communem sententiam, valent gesta per eum in utroque foro. *V.* quæ dixi in *Resol. Casuum de Sacram. in genere cap. 4. in fine.*

C A P U T III.

De tempore & loco matrimonii contrahendi.

I. **Q**UÆRO. *An in omni loco possit matrimonium contrahi? R.* ordinarie

TRACTATUS VIII. 719

narie in loco sacro debere fieri; cum
 etiam præscribant Parochialia, ut Sa-
 cerdos assistens sit cum stola & super-
 pelliceo. Ex causa tamen posset assiste-
 re etiam in loco non sacro, puta si ma-
 litiosè impediendum est matrimo-
 nium, vel sine periculo ad locum sa-
 crū accessus non est Unde inter decla-
 rationes Cardinalium lego hanc: *Or-
 dinarius non potest prohibere quin matri-
 monium domi celebretur, servatâ formâ
 Concilii; cum tamen maxime deceret, ut
 in Ecclesia celebretur, ad hoc hortari de-
 bet, non tamen præcipere.* Ex quo colli-
 gere quis possit; non esse mortale assi-
 stere domi, etiam si non adeo graves
 causæ intercedant, si modò solemni-
 tates postea in Ecclesia peragantur,
 puta benedictio, & aliæ ceremoniæ in
 Rituali præscriptæ. De hac re iterum
 sic habet Rit. Rom. jussu Pii V. edi-
 tum: *Matrimonium in Ecclesia maxi-
 mè celebrari decet, sed si domi celebratum
 fuerit præsentem Parocho, & testibus,
 Sponsi veniant ad Ecclesiam, benedi-
 ctionem accepturi; tuncque eis benedi-
 ctionem*

Etionem

*Et onem conferat celebratâ Missâ, Hæc
ibi.*

*Adverte etiam quod id Parochiali-
bus solet præscribi, ut clarâ luce fiat.
Ratio est, quia nocturno tempore tu-
multus, & alia inconvenientia subse-
qui possent; alioqui his cessantibus ex
causa aliqua etiam nocturno aut ma-
tutino tempore ante lucem celebrare
licet matrimonia. Nam nec aliud ha-
bet nostrum Rituale, quàm hæc ver-
ba: *Clarâ luce: illud celebrari conveniet.*
Vide fol. 193.*

2. QUÆRO. *An teneatur Parochus
scribere Matrimonia?* Resp teneri. Ita
enim decernit. *Concil. Trident.* Anta-
men sit peccatum mortale, quæri po-
test. Ex vi solius *Trid. Concil.* non vide-
tur colligi posse, adeò gravè, nullo e-
nim verbo rigoroso utitur. Quapro-
pter non facilè condemnarim peccatâ
mortalis in locis ubi hætenus non est
consuetû, nec ulla Episcopalis acce-
sit Constitutio rigorosa ea dere. Sic
omnino etiam conveniens esset, ut li-
ber Confirmatorum in Parochia ha-
bere

beretur, quia contingit Sacramentum istud iterari, defunctis parentibus, & pueris non satis certam habentibus memoriam confirmationis. De hac re tamen etiam strictum præceptum paucis in locis reperitur. Idem dic de libro Defunctorum. De his enim omnibus videndum, quò rigore observetur constitutio, vel consuetudo in quolibet Episcopatu:

3. *QUAERO. An illicitum sit matrimonium contrahere tempore, quod vocantur feriarum, siue clausum, in Adventu, aut Quadragesima?* Resp. istis temporibus prohibitas esse solennitates nuptiarum, inter quas primò recense solemnem benedictionem, deinde translationem sponsi ad domum sponsæ cum sollemnitate. Item celebrationem convivii nuptialis, cum sua pompa, & solitis vanitatibus. Sed quæritur, an sine Ordinarii licentia, sine sollemnitate matrimonium licitè contrahatur? Resp. ex vi Concilii Trid. licitè contrahi, Et vi tamen particularium constitutionum, vel consuetudinibus

dinis vim legis habentis, in certis Diœcesibus non esse licitum. Et quidem prohibitionem esse in *Diœcesi Leodiensi*, nisi de Ordinarii licentia, satis manifeste consuetudo interpretatur; quæ etiam passim in vicinis Provinciis vigorem obtinet. Imò eam prohibitionem apertè exprimunt Episcopales dispensationes in denuntiationibus clausulam continentem ordinariam, quâ concedunt sine denuntiationibus conjungi partes, *non tamen tempore clauso, sed tempore aperto*. Quæ clausula demitur, si licentia specialis pro illo tempore petitur, & hæc clausula inseritur, *etiam tempore clauso, &c.* Hanc ergo licentiam esse necessariam, vix remanet dubio locus; quamvis pauco ab hinc tempore dubium illud movere voluerint Dionantenses. In Diœcesibus quibusdam res est clarior, quia expressè per Statuta Synodalia prohibetur matrimonium eo tempore etiam sine solemnitate, prout patet ex *Syn. Mechlin. & aliis.*

4. **QUAERO.** *An sponsalia & denunciations censeantur inter nuptiarum solemnitates prohibitas?* Resp: non esse, neque lege, neque consuetudine, atque ita omni tempore posse fieri. Non ita tamen decet hæc etiam fieri tempore illo quo matrimonia prohibentur, quia mens Ecclesiæ constituentis tempus feriatum, fuisse videtur, ut Christiani circa majores anni solemnitates, & maximè tempore pœnitentiæ, se positis cûris sæculi & carnis, magis vacarent negotiis spiritualibus, & animæ salutis. Unde tunc tractare de matrimonio, sponsalia inire, denunciations facere, non est ita conforme menti Ecclesiæ. Sed cûm intentio Ecclesiæ non cadat sub præceptum, non censentur prohibita hæc, Unde consuetum est alicubi tempore feriato ad finem tendente proclamationes fieri, puta in *Festis Natalit, aut Paschal.*

5. **QUAERO.** *An sit peccatum mortale consummare matrimonium ante benedictionem?* Resp: non esse, quia copula i-

Sf 2

Ita

Ita est inter veros conjuges, nec est prohibitio aliqua rigorosa. Nam *Cong. Trident.* hortatur tantum conjuges, ut ante illam benedictionem non consumment.

6. *QUAERO.* An teneantur statim conjuges consummare matrimoniū, si alteruter urgeat? Resp. non teneri; sed dari eis à jure bimestres inducias, si de statu Religionis alteruter cogitare voluerit, etiamsi alter invitus sit. Quod si lapsum sit tempus duorum mensium; tenetur consummare, nec licet ingredi altero repugnante, quamvis si ante consummationem ingrediatur, quantumlibet temporis sit elapsum, valida fit professio. Hanc *Sanchez* etiam tunc putat licitam; sed repugnat *Rebellus*; & quidam alii.

7. *QUAERO.* Quid si sponsa statim post matrimoniū violentè cognita fuerit, an Religionem ingredi possit? R. probabile esse quod sic, quia fraus & malitia oppressori patrocinari non debent: & alioqui sine culpa sua & invita jure suo privabitur. Adverte tamen actū etiam
vio-

violento matrimonium consummari,
& omnino insolubile fieri, quando-
quidem per talem copulam conjuges
fiant una caro. Unde si violata ingre-
diatur Religionem, vir in sæculo ma-
nens non potest aliud conjugium ini-
re, illâ vivente, quandoquidem per il-
lam copulam conjugium sit factum
insolubile.

CAPUT IV.

De cōsensu necessario ad matrimonium.

I. **Q**UAERO. *An matrimonium metu
contractum sit validum?* Resp. 1.
metus gravis ad extorquendū consen-
sum injustè incussus, invalidum red-
dit matrimonium. Resp. 2. metus qui-
cumque, qui non est incussus ad ex-
torquendum matrimonium, non red-
dit illud irritum. Resp. 3. metus gra-
vis si justè incutiatur etiam ad extor-
quendum consensum, non reddit ma-
trimonium invalidum. Ex his respo-
sionibus deducitur resolutio casuum
sequentium.

1. *Casus.* Si parentes alicujus filiae
defloratae comprehendant illum qui
de

defloravit, & verberibus (aut metu mortis sive verborum quæ minantur ei manibus propriis infligere, & sese vindicare) extorqueant ab illo consensum, invalidum est matrimonium; nisi metu depositò, liberè postea consentiat. Ratio est, quia hic injustè vim & metum pati censetur, cum nec mortem, vel verbera, similemque vindictam gravem per se & propriâ auctoritate liceat inferre.

2. Si tales parentes defloratori vim talem non inferant, per verbera aut minas mortis à se inferendæ: sed solum minentur, nisi nubat cum ea, se à Judice pœnas debitas huic delicto procuraturos, atque actionem litemque intentaturos, validum est matrimonium, licet talis hoc metu inducatur ad consentiendum. Ratio est, quia talis merus non est injustè incussus, ideoq; magis censetur oriri ab intrinseco, cum procedat ex lege & natura delicti, quàm ab extrinseco; & non tam censetur incuti metus, quàm declarari quid debeat sibi metuere ratione

tionem delicti Et ita potius censetur auferri metus ob delictum concipiendus, offerendo ei matrimonium tamquam medium ad illum evadendum. Unde patet Judicem posse stupratori virginis mortem minari, nisi eam ducat; cum id legibus sit consonum. Sicut & potest Judex per excommunicationem cogere sponfos ad contrahendum: nec propterea irrita erunt hæc matrimonia, licet metu mortis, vel excommunicationis contracta.

3. Si quis matrimonium cum concubina metu morbi, vel naufragii contrahat, aliàs non consensurus, valet matrimonium, quia hic metus ab intrinseco est, nec inducitur ab alio ad matrimonium, sed à seipso: voluntariè enim eligit hoc, tamquam mediũ, ut evadat periculum animæ vel corporis.

4. Idem dicendum, si quis in carcere positus contrahat cum aliqua, ut evadat illum carcerem, aut id faciat, ut evadat mortem aliàs justam, si modò

Sf 4 tamen

tamen non sit in illum carcerem detrusus, aut in istud periculum mortis, animo extorquendi matrimonium.

2. *QUAERO. An matrimonium metu reverenziali contractum, irritum sit. R.* affirmative, quando metus ille gravis censetur. Metus autem reverenzialis is dicitur, qui contingit ex reverentia quæ debetur Prælati, Parentibus, ac Superioribus, v. g. quo filius patrem, pupillus tutorem, uxor maritum, subditus Principem timet. Itaque cum hic metus censetur gravis, non solum matrimonium, sed & professionem Religionis irritare certum est. Censetur autem gravis, quando minæ, gravia verba, vel gurgiam interseruntur ab illo, quem reveremur & timemus. Unde si filius vel subditus in aliquam consentit, solum quia vult Pater aut Princeps, aut aliàs si non faciat, offensio existimatur fore magna & diuturna cum asperitate vultus, vel verborum, censetur gravi metu consentire. Addunt aliqui, si parens vel alius cui hæc reverentia debetur, importunè urgeat & affi-

& assiduè petat. preces illas & importunitatem conjunctam cum illa reverentia, quæ superiori debetur, æquivalere metui gravi. Vidimus de facto ob similem importunitatem declaratum matrimonium nullum in Diocesi nostra novissimè in Parochia Advenæ Palisiensi; ubi quædam quæ ob metum reverentialem & importunitatem parentum consenserat, & coram Parocho consensum expresserat, numquam tamen à viro post longam licet cohabitationem adduci potuit, ut consummaret matrimonium. Undè postea allegato, & probato hoc metu, matrimonium nullum declaratum est manetque ex nunc illa libera.

3. *QUAERO. An qui ex metu tali contrahit, peccet?* Resp. quando coactus fictè cõsentit, peccat saltem venialiter, quia mentitur; secus si æquivocaret ut justè potest; non est verò mortale, quia non est mendacium perniciosum, inquit Filliuc, ex Sanchez, Quando autem verè consentit, nullo modo peccat, quia licet Sacramentum sit irritum,

ritum,

ritum, tamen ipse non est qui irritat, sed Ecclesia, & talis consensus definit esse vera materia & forma, ut docet Sanchez disp. 16.

4. *QUAERO.* *Quid si accedat copula carnalis?* Resp. si accedat copula, quia matrimonium prius metu contractum, validum putetur, nullum erit matrimonium. Ratio est, quia non additur copula ut matrimonium perficiatur, sed quia perfectum putatur, prius autem non erat perfectum, ergo nec jam perfici dicetur. Quod si sicut prior consensus ex metu gravi expressus fuit, ita etiam copula ex metu fiat, nullum erit matrimonium, etiam si esset intentio consummandi illud. Immo cum matrimonium sit irritum, copula etiam subsequens est mortalis, nisi ignorantia excuset existimantem hanc copulam ratificari matrimonium. Itaque ut validetur hoc matrimonium, debet pars coacto metu jam deposito consentire liberè & spontè, & tunc affectu conjugali liberè copula habita potest illud ratificare. Atque sufficit per copulam

pulam affectu conjugali habitam, consensum exprimere. Imò per diuturnam habitationem spontaneam ratificatur datâ oportunitate recedendi. Talis enim censetur sufficiens signum consensus spontanei de novo habitu. De quo Sanchez disp. 9.

5. **QUAERO.** *An non sit necessarium tales exprimere consensum de novo coram Parocho & testibus?* Resp. non esse, imò generaliter tradunt DD. quando aliqui semel contraxerunt coram Parocho & testibus, si ob impedimentum aliquod occultum non valuit matrimonium; sublato illo impedimento, sufficere quod inter se conjuges renovent consensum. De quo Sanchez latè disp. 17

6. **QUAERO.** *An non possit Pater præcipere matrimonium certum filio?* Resp. quando multum interest parentum, ut filius ineat certum matrimonium possunt præcipere; & filius nisi justam causam habeat, tenetur obedire: si modo velit statum matrimonii. Talis casus erit si necessarium judicetur matrimonium ad sedandas graves inimi-

citatis, aut ad subveniendum necessitati parentum. Extra similes casus non tenetur filius obedire patri præcipienti conjugium aliquod. Imò non peccat contrahendo invitis parentibus, si justam causam habeat; ut si injustè prohiberetur ab illis à matrimonio prætenso, aut si vellent eum collocare in matrimonio, à quo abhorret; puta, quia imprudenti, vel ægritudine laboranti volunt eum conjungere. Quod si filius non habeat justam causam contrahendi invitis parentibus, tenetur eos consulere, non tamen tenetur sequi eorum consilium sub peccato mortali. Unde nec peccabit mortaliter, si contrahat ipsis invitis, postquam consilium petiit. Ratio est, quia in matrimonio est quasi servitus perpetua, ad quam nemo potest compelli cum sit liberæ conditionis, & quisque libertatem debeat habere in electione status sui.

7. *QUAERO. Qualiter peccent parentes inducendo vel impediendo?* Resp. Parentes non possunt cogere per metum

tum gravem, nisi sub gravi peccato, ad certum matrimonium. Posset tamen Pater metum levem ex paterna increpatione inducere, ad hoc ut filius consentiat in certum matrimonium Resp. 2. non posse absque justa causa impedire, matrimonium prolium, quia sunt sui juris in electione status. Justa autem causa est, si filius inæquale & indignum inerat matrimonium. Dicitur autem *indignum*; quod sine dedecore juxta loci mores inire non potest; sive indignitas oriatur ex bonis animi, puta quia malis moribus est conjux: sive ex bonis fortunæ, quia valde pauper. Quod si filius ad tale matrimonium teneretur, vel quia defloravit, vel quia fidem dedit, peccat mortaliter Pater, si impediat per vim aut metum.

Potes an incurrat excommunicationem Pater metu vel vi impediens, aut ad certum matrimonium cogens? Id enim videtur indicari in *Trid. sess. 24. c. 9.* Respond. non incurrere, quia illa excommunicatio tantum fertur con-

tra Principes temporales, Magistratus, & alios habentes jurisdictionem in foro externo, ut docet communis sententia.

CAPUT V.

De debito conjugali.

QUAERO. *An teneatur sub peccato mortali conjux alteri debitum reddere?* Respond. non semper esse mortale, quia non semper petit conjux cum intentione obligandi adeo graviter. Sic nec creditor pecuniam sibi debitam sub illa ratione semper exigit, ut sit peccatum non reddere. Sic à mortali excusatur negans, imò quandoque & à veniali, cum remissè petitur, cum nimis frequenter & immoderatè, cum rationabilis item alia causa intercedit, puta in valetudo aliqua: vel quia plures proles sunt, quàm possint ab eis enutrirì. Intelligi autem hæc debent nisi in petente periculum incontinentiæ adverteretur. Atque *advertet*, quando uxor etiam solum tacitè petit, virum teneri reddere: imò
quand

quandoque tenetur petere, quando scilicet quibusdam signis percipit vir in ea voluntatem petendi, sed ob verecundum abnuere; tunc enim vir non tam cēsetur petere quàm reddere. Si verò conjux nonnisi cum magna difficultate, & quam rarissimè reddere vellet, præferrim cum sentiret incontinentiæ periculum in conjuge, esset peccatum mortale non reddere. *Item* si graviter sentit offendi conjugem, cui negatur, quia tunc cēsetur sub obligatione petere. *Item* si ad vindicandum se de conjuge, negetur.

2. **QUAERO:** *An sit aliquando peccatum, petenti debitum reddere?* Resp. in multis casibus posse contingere peccatum etiam exigenti reddendo.

1. *Casus* Si petatur & reddendo cum periculo abortus, uxore gravidâ. Aliqui putant si fœtus nondum sit formatus, non esse mortale uti matrimonio cum dicto periculo. Quicquid sit de hoc, vix conjugibus de ejusmodi periculo constare potest

est, ut ideo teneatur abstinere sub
 mortali. Potest igitur communiter vir
 uxorem gravidam cognoscere Et licet
 Sancti Patres videantur docere absti-
 nendum tunc esse; consiliū magis dant
 quam præceptum. Et si quandoque u-
 tantur nomine obligationis vel debiti
 intelligendi sunt de debito honestatis
 & congruentiæ.

2. Si petatur tempore fluxus men-
 strui, quia usus matrimonii tunc con-
 tinet aliquam indecentiam: adeo ut a-
 liqui putent tunc esse peccatum mor-
 tale, propter periculum infectionis in
 prole. Sed contrarium est verius; tum
 quia tale est rarissimum, ipsa experiē-
 tia teste; tum quia vix contingit prole
 tunc concipi, ut colligitur ex *Philoso-
 pho 1. de gener, animal. cap. 19.*

3 Si petatur tempore puerperii, tūc
 enim debere abstinere conjuges signi-
 ficat D. Greg epist. ad August. Anglo-
 rum Episcop. Sed licet sit aliqua inde-
 centia statim à partu uti matrimonio,
 tamen non est mortalis, nisi aliunde
 periculum imminet: immò accedē-

re justa causa, posset esse licitum: Non tenentur verò abstinere per integrum mensem, sicut nec mulier ab ingressu Ecclesiæ, si aliàs bene sana sit.

4 Si petat conjux amens vel ebrius, cum periculo morali pollutionis extravas, quod his ebriis aliquando contingit. Unde adverte, quod conjux sanæ mentis alteri plane ratione destituito, vel ob amentiam; vel ob ebrietatē, aut similem causam, per se non tenetur debitum reddere. Ratio est quia talis est incapax omnis dominii. Sicut enim dominium non potest esse in subjecto irrationali, sic nec usus in subjecto hic & nunc non potente uti ratione. Per accidens tamen ad vitandum gravia mala, tenetur conjux amenti vel ebrio debitum reddere. Si uterque sit amens, illicitus erit usus matrimonii, ob periculum imminens proli, tum in conceptione, tum in educatione, & ideo separandi sunt. Idem dicendum, si uxor sit furiosa.

5. Si sit detrimentum notabile sanitatis, non solum non tenetur reddere, exi-

exigenti, sed etiam illicitè reddit, quia quisque obligatur habere curam moderatam suæ salutis. Sic ratione febris, aut alterius morbi potest præcipi à Medico, ut ad tempus abstineat ob periculum. Quod si periculum illud iudicetur moraliter certum & grave, tenetur abstinere.

6. Si petatur loco non debito, puta in loco aperto, vel publico, aut sacro. Reddere enim aut petere in loco publico, cõsetur mortale, tum quia cõtra humanã honestatem & decentiam in re gravi; tum quia daretur occasio ruinæ spiritualis aspicientibus. Tactus etiam si tales forent, ut adstantes inducere possent ad venerea, essent mortales. Unde existimo quandoque graviter peccari à conjugatis utentibus matrimonio insolèter, & sine ulla cautela in proprio etiã lecto: ita ut proles, ancillæ & famuli, quæ decumbunt in eodem vel vicino cubiculo, patenter advertant & audiãt eas vacare rei carnali ideoque periculo exponuntur cogitationum, motuum & delectationum

carna-

carnalium. Quantum ad locum sacrum. petere aut reddere in loco illo extra casum necessitatis, peccatum mortale est quia Ecclesia polluitur. Casus autem necessitatis excusat, ut si conjuges diu obsessi essent intra locum sacrum, & ideo exponerentur periculo incontinentiae. Tactus autem turpes si sint absque periculo pollutionis, non sunt sacrilegia quia non sunt specialiter prohibiti sicut est pollutio, ideoque non sunt necessario confitendi, ratione circumstantiae loci sacri: quod idem dicendum est de tactibus respectu non conjugatorum, ut docet Sanchez. *disp. 15. q. 2. & ex eo Filliucius.*

2. *QUAERO. An peccent conjuges equaliter, non servando debitum modum in conjugio?* Resp. ordinario non esse nisi veniale peccatum, quando servatur legitimum vas, sive organum generationis debitum in muliere, sine periculo effusionis. Quod advertendum est ob multos modos incongruos, & a modo quem natura instituit devios, quos reperire est inter carnales conjuges.

juges, qui tamen peccati mortalis reatum non involvunt; & propterea non necessariò à Confessariis interrogandi sunt ipsimet confitentes, nec de alia re interrogandi, nisi an periculum fuerit effusionis seminis extra vas sive ergo à latere, sive sedendo. sive stando sive muliere loco viri superincumbente, sive etiam præpostere more brutorum, aliisque modis in vase muliebri actus conjugalis exerceatur, non censent DD. peccatum mortale; quia nullus ex illis generationi adversatur, eo quod semen in matrice recipiatur per attractionem. Eset verò mortale si ex tali modo cõcumbendi generatio impediretur, aut fieret ad talem finem. Potestq; fieri ut talis modus quandoq; excusari possit justam ob causam, puta, quia dispositio ipsius conjugis non aliud patitur, aut si fiat ut vitetur periculum fœtus in gravida. Excusaturq; ut plurimum reddens, si timeat displicere conjugi, aut indignationem excitare, ideoque patitur. Quod si in vase indebito copula consummetur, non solum

solum peccatum mortale est, sed ad sodomiam spectat, nec potest uxor pati licite similem copulam.

3. *QUAERO. Quid de tactibus, aspectibus verbisque turpibus inter conjuges?* Resp. tactus qui fiunt circa corpus mulieris, etiamsi non ordinentur ad copulam, non sunt mortales, nisi fiant cum periculo pollutionis: aut nisi pertineant ad sodomiam quamdam inchoatam, vel aliam speciem contra naturam. Idem dic de aspectu & turpiloquio.

4. *QUAERO. Quale peccatum sit, post alium conjugalem impedire conceptionem?* Resp. esse mortale. Hinc resolutio patet casuum sequentium.

1. *Casus.* Si vir aut mulier se retrahit in actu seminationis, ne proles concipiatur, peccat mortaliter.

2. Si mulier post actum conjugalem se ad hunc finem erigit, aut aliud facit, ut semen excutiat, vel ut non sit prolificum, peccat item mortaliter quia est voluntarie frustrare semen sine ad quem institutum est. Et adverte hos casus non esse infrequentes inter aliquos

quos qui multa prole graventur, & nihilominus volunt conjugii actu delectari sine prole & generatione ulteriori, quantum in ipsis est. Item in quibusdam aliis mulieribus; quæ ob incommoditates partus ac dolores, timent denuo concipere. Inveni autem ex confessionibus, non paucas huic vitio obnoxias, sed existimantes se mortaliter non peccare. In his tamen exquirendis debent magnâ cautelâ uti Confessarii, Atque de his satis,

5. *QUAERO. An conjugæ in absentia alterius possit delectari morosè de copula cogitata, tamquam præsenti? R. si absit periculum pollutionis, non est peccatum mortale, ut multi docent, quia cum in eo statu sint, ut eis actus liceat, cogitatio illius aut imaginaria delectatio de illo cogitato non videtur eis interdicta saltem sub mortali; quâvis quia caret debito fine, venialis esse possit. Vidua autem non potest delectari actu conjugii præterito, si illum sibi tamquam præsentem per imaginationem constituat: quia ille actus,*
 & cor.

& corporis immutatio quę inde sequitur, in hoc statu nõ ei licent: Secus erit si solum gaudeat de illo tamquam de re præterita, hoc enim non est aliud quàm consentire in rem licitam, seu approbare actum præteritum, absque tamen delectatione venerea præsentis.

CAPUT VI.

DE COHABITATIONE

conjugum

Et bonorum Administratione.

I. **Q**UAERO. *An vir & uxor teneantur simul cohabitare?* R. affirmative. Id enim ex ipsa matrimonii natura colligitur, quod non solum ad proles educationẽ, sed & ad mutua obsequia præstanda, ordinatum est. Hęc autem præstari non possunt sine ea cohabitatione, cū etiã uxorẽ alere vir teneatur. Si tamen marito dos cum uxore promissa non solueretur, non tenetur eam alere, nec adducere in domum suam ad eam sustentandam, & onera matrimonii sustinenda. Imò potest illam remittere in domum parentum, licet antea in domum suam adduxisset.

Ra-

Ratio est, quia dos quasi in pretium datur, tum pro alenda uxore, tum pro sustinendis oneribus matrimonii. Ergo illa deficiente, non tenetur maritus stare contractui, quantum ad hoc onus.

2. QUÆRO. *An propter non solutam dotem possit negare uxori debitum, & maritale consortium?* Resp non posse, ut docet Covarruvias Molinã, & alii, sed solam potest negare sustentationem, pro illa enim dos promittitur, & datur.

3. QUÆRO. *Quid si vir mutet domicilium, an teneatur uxor sequi?* Respo teneri, nisi inde ei animæ vel corporis periculum immineret; aut nisi ab initio conjugalis contractus, deductum esset in pactum, ut vir certo loco cum uxore habitare teneretur. Tamen siürgens causa locum mutandi marito supervenerit, v. g. periculum capitis, tunc non obstante pacto, teneretur uxor maritum sequi, nisi sine justa causa maritus inciperet vagari. Adde si maritus solebat vagari ante matrimonium, & illa id non ignorabat, teneretur sequi.

Quæ

4. **QUAERO.** *Quomodo peccet uxor circa administrationem bonorum familiae?* Resp. peccat mortaliter, si summam notabilem marito invito det vel alienet. Ratio est, quia non potest accipere aliquid iuste, invito illo, ad quod spectat dominium, vel administratio, vel ususfructus. Cum ergo bona communia administrare spectet ad maritum, fit illi injuria contra eius voluntatem ea donando. Quia tamen in praxi res haec posset scrupulis multis obnoxia esse & difficultatibus, recensentur multi casus, in quibus uxor excusatur à mortali.

1. *Casus.* Si quantitas iudicio prudentis non censeatur notabilis, considerato statu aut opibus: aut si maritus rogatus censeretur consentire, aut irrationabiliter invitus esse. Sic potest facere donationes & elemosinas secundum morem mulierum suae sortis. Quod si maritus veret, censeretur, verare excessum: & cum consuetudo jus quoddam hac in re tribuat mulieri rationi consonum; non videtur maritus

T t posse

posse absolute illam privare tali jure.
 Quia tenetur uxori ad decentem sustentationem juxta statum; in qua sustentatione includi censetur, non tantum victus, vestitus, ornamenta & famulatus; sed etiam alia quæ mulieribus suæ fortis ad recreationes & largitiones concedi solent, maxime juxta morem loci aut Regionis. Et cum uxor non sit mancipium viri, sed administrationis socia, irrationabiliter maritus omnem ei donationem prohiberet.

2. Si mulier det ex his quorum habet liberam administrationem, ut ex paraphernis, vel ex lucro suę industrie. De his enim liberior dispositio ei competere censetur, maxime si mulier attulit dotem sufficientem ad se alendū.

3. Si det ad impediendum damnum, vel spirituale vel temporale. In temporali casus ordinarius esse solet, si advitandā litem aliquid in scio marito parti adversę solvit, ut faciliorem ineat compositionem, ne expensæ per litem
 tem

tem excrescant, marito animum obfirmante. In spirituali casus esse solet, si det ut celebrentur Missæ pro fælici successu familiæ, aut mariti conversione. Cùm utiliter negotium familiæ, ac ipsius mariti in his omnibus gerat, non censetur rationabiliter invitus. Sic *Nabal* non poterat cum ratione invitus esse, quod *Abigail* multa munera afferret ad David adventantem, ut ulcisceretur de injuria: *1. Reg, 25.*

4. Si mulier det in extrema aut gravi necessitate proximi. Tunc enim tenetur. *Item* si maritus est absens, potest secundum administrationem prudentem donare, quia tunc censetur ad eam administratio pertinere.

5. Si maritus est dissipator, cùm tunc faciat uxori injuriam (ad quam dimidia pars bonorum in matrimonio acquisitorum cum dote spectat) potest occultè uti compensatione, accipiendo ex bonis mariti, ut sibi vel liberis consulat, quantum opus est, ut pars sua salva sit.

6. Si Pater & Mater uxoris sint pauperes, ita ut misere secundum statum suum vivant, potest marito nolente eis succurrere ex bonis communibus, vel ex dote sua subtrahere, ut illis det. Idem dicendum, si habeat proles ex alio matrimonio, quæ similiter egeant. Ratio est quia habent jus ad alimenta ab ea petenda; unde maritus non potest jure id inique ferrè. Ita *Less. ex Pet. Navarra. & Corduba*. Idem probabiliter dicitur, si Frater vel Soror uxoris simili urgentur paupertate.

5. *QUAERO.* *Quid de filiis familias occultè ex bonis parentum surripientibus?* Resp. si fiat ipsis invitis, & summa sit notabilis, est furtum mortiferum. In furtis autem filiorum vel uxoris, longè major quantitas requiritur, quàm in furtis externorum. Unde de ea debet formari prudens judicium, juxta conditionem status, ætatis, personarum, locorum. &c. Quare si filius subtraxit duos vel tres aureos parenti prædiviri, non statim putandum est mortale, præsertim cum parens talis,

lis, sæpè non sit multum invitus: se-
cus si parens sit mechanicus, aut me-
diocris fortunæ.

Sic etiam censetur peccare mortali-
ter, si in res turpes aut vanas expendat
notabilem summam contra volunta-
tem parentum. ex pecuniis ei ad ho-
nestos usus concessis. Ex. g. pecuniam
pro veste comparanda expendit in a-
leas, comotationes, vel mulieres V.
Navarr c. 17. 164. Sunt verò casus, in
quibus excusatur à peccato saltem
mortifero filius-familias, aliquid acci-
piendo.

1. *Casus.* Si quantitas pro conditio-
ne status non censetur notabilis. Aut
si putetur parens si rogaretur facilè
concessurus; Tunc enim non videtur
invitus circa substantiam, sed tantum
circa modum: aut si more aliorum suæ
conditionis in eleemosynas, ludum &
honestas recreationes expendat.

2. Si in extrema vel gravi necessitate
proximi surripiat, ad eis subvenien-
dum. Parens enim non est tunc ratio-
nabiliter invitus, cum teneatur ipse.

T r 3

3. Si

3. Si accipiat ex bonis suis castren-
sibus, vel quasi castrensibus; puta
quæ habet ratione beneficii, vel offi-
cii publici, vel militiæ, horum enim
habet dispensationem; quod si Pater
illa vendidisset expendens in alimen-
ta filii, potest tantumdem repetere à
patre, vel etiam à cohæredibus, quod
si non audeat, potest uti occultè com-
pensatione.

4. Si filius gerit negotia Patris, po-
rest deductis expensis, quas Pater facit
in illo alendo pro suo labore & indu-
stria tantum accipere, quantum dare-
tur extraneo, si Pater per se non erat
facturus sed per alium. Notant tamen
aliqui, usum fructum illius lucri non
debere sibi vindicare ante mortem pa-
tris, vel suam emancipationem, quia
cum hoc lucrum cõseatur in bonis ad-
ventitiis, censetur adhuc spectare ad
patrem. *Hoc notent Confessarii*, pro
pluribus filiis villicorum, artificum,
vel mercatorum, qui frequenter mul-
ta expendunt, insciis parentibus, sed
quia ipsis negotiorum administratio
incum-

incumbit, suosque omnes labores vovent paterno obsequio & familiæ bono, & quia multum lucri possent conserere ultra expensas si alibi permitterentur operas locare; ideo tales non tenentur ad restitutionem; nec facile ad grave peccatum sunt condemnandi: quamvis dehortari eos oporteat à similibus, maximè quando expensæ sunt inutiles, nec statui eorum congruæ, tunc enim parentes rationabiliter sunt invitati. Atque de his satis,

Tandem extremam huic operi manum impono, doctrinamque omnem hic traditam S. Rom. Eccles. censuræ ac iudicio lubens substerno, quo tamquam lydio labide, doctrina vera à falsa & adulterina discernitur. Pro meo vero labore haud exiguo, Lect. Benev. Sacrificiorum vel precum communicationem impertire, ac sicubi aberravi, inscitiam meam adscribe, si quæ verò tibi proficua, vel Pastorum instructioni opportuna reperies non mihi seruo inutili, confusione & verberibus digno, sed Deo laudem refer: hic enim & ubique in omn. & per omnia

omnia

RESOL. PASTORAL. 52
omnia, iniciens & finiens, illud de-
cantare opto.

Gloria Patri, & Filio & Spiritui
Sancto : Sicut erat in principio, &
nunc, & semper, & in sæcula
sæculorum. Amen.

Nep

B

m
Bec
C
Eju
Cla
e
Con
m
Con
ri
d
Dir
la
Dir
t
c
Fra